

הצבי ודדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • יוה"כ-סוכות-שמחת תשפ"ב

גליון מס' 31 • שנה א'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

יום כפור

כל נדרי. מה שנוהגים לפתוח תפלות יום הכפורים יום הקדוש והנורא בכל נדרי שהוא רק מודעא על התרת נדרים, יש לומר דהנה אמרו חז"ל במדרש (שמו"ר פמ"ג ה') עה"פ ויחל משה וגו' (שמות לב יא) שמושה רבינו היה יושב ומתיר נדרו של הקב"ה שאמר ואכלה אותם, וזהו ויחל לשון מיחל את נדרו כמו"ש ואשב בהר מלמד שהיה יושב כזקן והקב"ה עומד כשואל נדרו וכן הוא אומר ואשב בהר וכו' אמר ר' הונא בר אחא שישב להתיר נדרו של יוצרו. והנה על ידי התרת נדרים של משה רבינו אז אמר הקב"ה לבסוף סלחתי כדברך ביום הכפורים דקאי על חטא העגל כמו"ש בדעת זקנים לבעלי התוספות (במדבר יד כ) ששינו שנתרצה הקב"ה לישראל ביום הכפורים ואמר לו סלחתי כדברך ולכן הוקבע אותו יום למחילה ולכפרה לדורות משמע כאשר בקשת ממני שאסלח להם עתה כמו שנשאתי להם ביציאת מצרים בעשיית העגל ע"כ. ע"כ בליל יוה"כ מזכירים ענין התרת נדרים שכביכול הותר נדרו של הקב"ה ואמר סלחתי כדברך כן יסלח וימחל לכל בית ישראל.

תנן במסכת יומא (פ"ג מ"ז) בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה ובין הערבים הנדון של שמנה מאות זוז. והקשו בתוס' (יומא לה. ד"ה הנדון) אמאי לא קאמר ח' מנה ושמא י"ל אין הלשון נופל בטוב לומר שמונה מנה ע"כ. ואולי י"ל בדרך רמז דהנה בין הערבים של יו"כ הוא תפלת נעילה זמן התגלות כל הי"ג תיקונים ושלם תיקון ואמ"ת המזהר השביעית בסוד ד' הוא האלקים וכמו"ש בתפלת אתה הבדלת רוב חסד ואמת כנודע, ע"כ נקט דייקא לשון שמונה מאות להזכיר אתון ואמ"ת.

שוב יום אחד לפני מיתתך (שבת קנג.). י"ל הרמז דהנה אמרו חז"ל (יומא פו.) עבר על כריתות ומיתות ב"ד ועשה תשובה, תשובה ויוה"כ תולין ויסורין מכפרין. נמצא מי ששב ביו"כ יציל ממיתה, וז"ש שוב יו"ם אח"ד היינו תשובה עם יום אחד,

יום אחד רמז ליום כפור כדאיתא במדרש (ב"ר פ"ב ג') ויהי בקר יום אחד ואיזה זה יום הכפורים. ואז יתכפר לך לפני מיתתך ותזכה להחתם לחיים.

גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם (יומא פו.) שנאמר ובשוב רשע מרשעתו הוא יחיה (יחזקאל יח כז). בספר בינה לעתים (עת קץ דרוש י"ו) פירש דתשובה גורמת לאריכות ימים ושנים כיון שהקב"ה מצפה לתשובת החוטא ומאריך לו זמן לשוב בתשובה ונמצא שמאריך ימים עיי"ש. ולכאורה אין זה משמעות הכתוב שכן כתיב ובשוב רשע מרשעתו אשר עשה ויעש משפט וצדקה הוא את נפשו יחיה, משמע דאחר התשובה יאריך ימיו ולא לפני זה. ואולי י"ל הכונה באופן אחר, דהנה כשאדם שב בתשובה מן הסתם מקבל עליו להוסיף בלימוד התורה ומעשים טובים כדרך שאמרו חז"ל (ויק"ר פכ"ה) רב הונא אמר אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים מה יעשה ויחיה אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים וכו' עיי"ש, א"כ לפי זה ימיו ושנותיו מתארכים כמבואר בספה"ק דכשעומד אדם לדין אין מחשבין לו אלא את השעות והימים שעסק בתורה ומעש"ט והשאר לא נחשב, ואז נמצא שימיו ושנותיו קצרים, אבל אם מוסיף משנה לשנה פרק בלימודו כנ"ל ועוסק כל שעה בתורה אזי ימיו ושנותיו ארוכות ומלאות. וז"ש גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם.

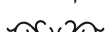

בוזה"ק פרשת אמור (ק"א ע"ב) מבואר ענין השעיר שנותנים לשטן ע"ד משל לרעיא שרצה להעביר צאנו בנהר והיה מתירא מן הזאב שיתנפל על הצאן הרועה שהיה חכם השליך תיש אחד אל הזאב ובעוד שיתקוטט הזאב עם התיש יעברו כל הצאן. הנמשל הוא דבשעה שעברו ישראל את ים סוף היה השטן מקטרג מה נשתנו אלו מאלו, אמר הי"ת לפמליא של מעלה אשליך לו תיש חזק והוא איוב, ובעוד שהוא יתעסק עמו יעברו בני, הה"ד (איוב א ז) ויאמר ד' אל השטן השמות לבך על עבדי איוב וכו', ע"כ. נמצא לפי"ז שכל ענין היסורין של

איוב היה כדי להסיר הקטרוג מעל ישראל על דרך המשל, וי"ל דזה נרמז במה שאמרו בגמ' (ב"ב טו.) איוב לא היה ולא נברא אלא משל היה.

במשנה (יומא יט.) בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדא ואומרים לו אישי כהן גדול עמוד והפג אחת על הרצפה ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן השחיטה. גמרא מאי צרדא אמר רב יהודה צרתה דדא מאי היא גודל. לכאורה לולא דברי רש"י כאן היה אפשר לומר צרדה לשון יובש כמו"ש פ' שמיני ויקרב את המנחה (ויקרא ט יז) תרגום יונתן וקריב ית מנחתא ומלא ידיה מינה ונסיב מינה צריד, שפירושו קמח יבש, ובגמ' (פסחים כ.) צריד של מנחות פירש"י יבש של מנחות, מקום שלא נגע לשם שמן ע"כ. ועי' פירש"י (חולין לו. ד"ה צריד) צריד לשון יבש כמו קולו דק או עב או צרוד. ולפי"ז הכא נמי מכין באצבע צרדה פ' אצבע יבשה שאז ההכאה משמיעה קול ביותר.

חג הסוכות

ומנחתם ונסכיהם לפרים לאלים ולכבשים (במדבר כה יט). פירש"י ולכבשים כנגד ישראל שנקראו שה פזורה והם קבועים ומניינם תשעים ושמונה לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה. י"ל דלכן נקבעו קרבנות אלה ארבעה עשר בחג הסוכות ולא שבעה כבשים כבחג הפסח, משום שהחג הוא ראשית השנה וכדי לבטל כל הקללות של השנה שעברה כמו"ש בגמ' (מגילה לא:) עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבתורה קודם ראש השנה וכו' כדי שתכלה שנה וקללותיה. כמו כן הנך כבשים בתחילת השנה לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה.

שם ברש"י. בשני ונסכיהם בששי ונסכיה בשביעי כמשפטים מ"ם יו"ד מ"ם הרי מים רמז לניסוך המים מן התורה. צ"ב למה נרמז ניסוך

המים דייקא בג' ימים אלו שלא עפ"י הסדר, וי"ל ע"ש האושפיזין שלשה שנתעסקו במים, יום שני יצחק חפר ומצא בארות מים, יום ו' יוסף הושלך לבור שאין בו מים, בשביעי דוד שנמשח על המים (הוריות יב.) ומשה לא נרמז משום שלקה על המים.

במדרש (ילקוט ש"ח רמז תתק"ז) עה"פ לא תטע לך וגו' כל עץ אצל מזבח ד"א אפילו בית אפילו סוכה, וכתב בס' פנים יפות פר' שופטים ד"ה לא תטע דמייירי בסוכת מצוה בחג. ולפי"ז נמצא כי לחם הפנים ושיירי מנחות שנאכלין לכהנים רק בעזרה (רמב"ם מעה"ק פ"ה ה"א) ואסור לבנות סוכה בעזרה מחמת הלאו הנ"ל דלא תטע נמצא שאוכלים הכהנים בחג הסוכות את לחם הפנים ושיירי מנחות חוץ לסוכה, וגם שאסורים בישיבה בעזרה והיאך יקיימו מצות בסוכות תשבו, והנה הרוקח ריש הל' סוכה כתב שעשו סוכות בעזרת נשים ושם מותר ישיבה, והקשו עליו עי' שו"ת חבצלת השרון (ח"א סי' ל"ג ד"ה ומה שהביא) דהלא הכהנים היו צריכים לאכול שיירי מנחה שהוא קדשי קדשים ואינם נאכלים אלא בעזרה וכו' עיי"ש.

ונ"ל לומר דאין חיוב סוכה על אכילת קדשים בעזרה כלל, דהרי לא כתיב בסוכות תאכלו שבעת ימים אלא המצוה הוא בסוכות תשבו שבעת ימים תשבו כעין תדורו, אך אכילת קדשי קדשים בעזרה אינה בכלל תדורו אלא הוא מקום השכינה וצריך לקיים מצות אכילה דוקא שם, ועבודה תקרא ולא אכילה, דאין זה נקרא אכילה אלא עבודה.

אושפיזא דאברהם

ויקה את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו (בראשית כב ג). פירש"י ישמעאל ואליעזר. צ"ב הלא ישמעאל כבר לא היה סמוך לאברהם כדכתיב לעיל (כא כא) וישב במדבר פארן ותקח לו אמו אשה מארץ מצרים. ובס' תורה מאירה (ליקוט) תירץ דבאותו זמן היה ישמעאל שם לבקר את אביו, ודוחק, ונראה לומר דאברהם שלח לקרוא לו, כדי שיראה בעיניו ויאמין במסירות נפשם שלו ושל יצחק להעלות אותו עולה לה', כדאיתא במדרש (ב"ר פנה"ד) א"ל ישמעאל אני חביב ממך שנמלתי לשלש עשרה שנה אבל אתה נמלת בקטן ואי אפשר למחות, א"ל יצחק כל מה שהלויית להקב"ה שלשה טפים דם הם אלא הריני עכשיו בן ל"ז שנה אילו מבקש לי הקב"ה להשחט איני מעכב אמר הקב"ה הרי השעה, מיד והאלהים נסה את אברהם.

אושפיזא דיצחק

וצורה לי צידה ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואכלה בעבור תברכך נפשי במרם אמות (בראשית כז ד). ורבה זורה על דבריו ואמרה ואברככה לפני ה' לפני מותי (שם ה). והקשו המפרשים עי' רמב"ן ואע"ז הרי יצחק לא אמר לפני ה', ועוד קשה מזוה"ק (ח"א קמ"ג ע"א) כיון שאמר לפני ה' בהיה שעתא אודעזע כורסייא יקרא וכו', וקשה הרי לא אמר כן. וי"ל עפ"מ"ש בס' ברית כהנת עולם (מאמר פרי עץ הדב"פ"ג) שבאמרו וצודה לי צידה כלל עמו יצחק שם הוי"ה במלת צוד"ה ובמלת ציד"ה, אבל לא נתקיימה לו להשלים השם בבחי' ה' בתראה ומשו"ה ציד קרי ע"כ. ובזה יש להבין מה שאמר עשו אח"כ כי הקרה ה' אלקיך לפני, כלומר הלא רמזת שם הוי"ה לפני ולפיכך מהרתי למצוא.

לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואעשה אותם מטעמים לאביך כאשר אהב. פירש"י כאשר אהב כי טעם הגדי כטעם

הצבי. הנה מזה משמע שיצחק מעיקרא ביקש להביא לו צבי כאשר אמר אמר וצודה לי ציד דאם רצונו היה בגדי היה לו לשלוח ולהביא מן הצאן שברשותו ולמה לי ציד, ומדברי המדרש (ב"ר פס"ז ב') משמע שבאמת עשיו הביא לו צבי ממש ולא גדי, רק יעקב הביא גדיי עזים. והנה שמעתי בימי חג הסוכות (תשפ"א) מנכדי החתן בנש"ק הרב צבי אלימלך לייפער נ"י שמי ששמו צבי יש לו אושפיזא ביום ב' דסוכות יומו של יצחק אבינו. ומצאתי בס' תורת אמת לאדמו"ר מלובלין (סוכות יום שני) בשם הר"ר בונים מפאריסחא ז"ל שאמר כי טעם הגדי כטעם הצבי ע"כ, ולהנ"ל יש לומר כי באמת יצחק ביקש צבי והביא לו צבי.

אושפיזא דיעקב

ויפגע במקום וילן שם (בראשית כח יא). פירש"י הוא הר המוריה שנאמר בו וירא את המקום מרחוק, י"ל הנה יפגע הוא לשון תפלה, וי"ל שקודם נטל רשות מאברהם כמו"ש האריז"ל ומבואר במשנת חסידים מס' ביה"כ פ"א שקודם שיכנס לבית הכנסת ישהה מעט ואח"כ יטול רשות מהאבות ויאמר פסוק בבית אלהים נהלך ברגש, הנה ויפגע עם האותיות ועה"כ עולה קע"ה כמנין שנותיו של אברהם.

ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך ויאמר אליו אדוני יודע כי הילדים רכים וכו' ודפקום יום אחד ומתו כל הצאן (בראשית לג יב). פירש"י ואלכה לנגדך בשוה לך, צ"ב הלא אמר לנגדך וכנגד אינו שוה. וי"ל דעשו הבין שאין יעקב חפץ לילך בחברתו בגלל רשעותו ומעשיו הרעים, ע"כ קיבל עליו להפוך עורו ולהתנהג בימים אלו בדומה לאחיו יעקב, וז"ש ואלכה לנגדך היינו היפך ממה שאתה סבור אלא אהיה בשוה לך ואין לך לחשוש מפני. השיב לו יעקב, איני חפץ שהילדים יראו אותך, כי אפילו אם רק יום אחד תשגה ויראו מעשיך המקולקלים ודפקום יום אחד, ישפיע עליהם לרעה ומתו כל הצאן קדשים ח".

אושפיזא דמשה

בסידורי אשכנז הסדר הוא אברהם יצחק יעקב יוסף משה אהרן דוד, וכן הוא הסדר בס' פרי עץ חיים שער חג הסוכות סוף פרק ג' וכן בסידור השל"ה וכן מוכח בזוה"ק בעניני קרבנות בהשמות לבראשית דף רמ"א ביומא רביעא לקבל יוסף ביומא חמישא לקבל משה עיי"ש. אך לפי מה שמקובל מפי האריז"ל הסדר הוא אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד, ומסופר שהרה"ק מקאמרנא זי"ע בירר לעצמו מתוך דברי זוה"ק כמו מנהג האשכנזים יוסף קודם למשה ואהרן, והציע את דבריו לפני הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידטשוב זי"ע ונענה לעומתו הרה"ק מזידטשוב והלא אני רואה את משה רעיא מהימנא נכנס תחילה. עוד מובא שגדול א' הקשה להעטרת צבי דהחסידיים נוהגים באמירת האושפיזין לומר כסדר המדות ולפי"ז משה קודם ליוסף, אבל קשה דמזוה"ק משמע כמנהג אשכנז להקדים את יוסף לפני משה, וכן איתא בזוה"ק השמטות לח"א דף רס"א ביומא רביעא לקבל דרגא דיוסף, והשיב לו זקה"ק דאיתא בגמ' ב"ב (קכ.) בישיבה הלך אחר חכמה במסיבה הלך אחר זקנה, וע"כ בישיבת הסוכה אומרים תיבו אושפיזין וכו' הלך אחר חכמה ומשה מופלג בחכמה כי על ידו ניתנה התורה, ומ"ש בזוה"ק איירי בקרבנות הרומזים לסעודה ובמסיבה הלך אחר זקנה ויוסף קשיש ממש עכד"ה.

ונ"ל לומר אלו ואלו דא"ח ושניהם צדקו יחד כי משה יש לו בחי' יוסף כדכתיב בפ' בשלח ויקח משה את עצמות יוסף עמו.

ויקה משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע וכו' והעליתם את עצמותי מזה אתכם (שמות יג ט). ברישא כתיב עמו ובסיפא כתב אתכם. וי"ל עפ"י הידוע ההבדל בין עמו לאתו, עמו היינו באחדות הלב והכונה, ואתו אינו אלא צירוף גשמי אבל אין כונה פנימית ביניהם, והנה יוסף לא ביקש אלא והעליתם את עצמותי מזה אתכם העלאה גשמית בלבד, אבל משה רצה להתאחד עם בחי' יוסף הצדיק בחי' עצמותו וז"ש ויקח משה את עצמות יוסף עמו.

אושפיזא דיוסף

והוא נער את בני בלחה ואת בני זלפה (בראשית לו יב). פירש"י שהיה עושה וכו' כדי שיהיה נראה יפה. את בני בלחה פירש"י לפי שהיו אחיו מבזין אותן והוא מקרבן. צ"ב מה ענין זה שהיה עושה מעשה נערות לזה שהיה מקרב את בני השפחות. וי"ל הנה יוסף בחי' יסוד והוא מאחד את כל המדות, וע"י אחדות כל המדות יהיה התיקון השלם, ע"כ קירב יוסף את בני השפחות כדי שיהיו כל י"ב שבטי י"ה באחדות ועי"ז יהיה נראה יפה היינו ב' השמות הוי"ה אדנ"י יתאחדו ואז גם שם הוי"ה יהיה נראה בגלוי ויעלה השילוב בגימ' יפה כידוע בשם הרה"ק מראפשיץ מ"ש שהזיווג יעלה יפה"ה.

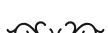

ויהי ד' את יוסף ויט אליו חסד וגו' (בראשית לט כא). יוסף כשהיה בבית האסורים כיצד קיים מצות ישיבה בסוכה. י"ל רמז הוי"ה רמז לסוכה שכולה שמות הוי"ה כמבואר בפע"ח, וזהו ויהי הוי"ה את יוסף וי"ט אליו חס"ד צירוף י"ט עם חס"ד עולה בגימ' סוכ"ה.

הושענות

הנה בימים הנוראים מבקשים הכל ברמז זכרנו לחיים וכו"ב, ואין מונים פרטי הבקשות, והטעם יש לומר כי איתא בזוה"ק פ' אמור (ח"ג ק' ע"ב) שבימים אלו הסט"א הוא עשו רודף אחר בני ישראל לקטרג עליהם, ובסוכות נמלט יעקב ממנו כמו"ש (בראשית לג יז) ויעקב נסע סוכותה, והסוכה היא הגנה עליהם ואינו יכול לקטרג עוד. ולכן בר"ה ויו"כ מסתירים פרטי הבקשות מפני המקטריגים ואומרים בלשון כולל זכרנו לחיים וכו"ב, אבל בימי החג באמירת ההושענות הולכים ומונים כל פרטי הבקשות שיש לאדם צרכי הגוף והנפש בפרט ובכלל באשר כי אז אין שטן ופגע רע, וביותר ביום השביעי שהוא סיום החג ותקפו מונים ז' פעמים כל הפרטים שבעולם.

שמיני עצרת

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט לה). מה שכתב כאן עצרת תהיה לכם ולא כמו"ש בחג הפסח עצרת לד' אלקיך (דברים טז ט). י"ל עפ"י מ"ש במדרש (ילקוט ח"א רמז תשפ"ב) בכל חודש וחודש ביקש הקב"ה ליתן להם מועד לישראל, בניסן נתן להם פסח, באייר נתן להם פסח קטן, בסיון נתן להם עצרת, בתמוז היה בדעתו ליתן להם מועד גדול ועשו העגל ובטל תמוז אב אלול, ובא תשרי ופרע להם ר"ה ויוה"כ והחג, אמר הקב"ה לאחרים הוא פורע ושלו אינו נוטל, תן לו יומו ביום השמיני עצרת תהיה לכם ע"כ. י"ל לכך אמר בשמיני עצרת תהיה לכם כלומר מה שנעצר מכם בחדשי תמוז אב אלול יהיה לכם עתה.

יום הכיפורים

ונסלח לכל ערת וגו' כי לכל העם בשגגה (במדבר טו כז). סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך (שם יד יט). להבין החילוק בין אלו הפסוקים, מאי טעמא בקרא קמא מסיים כי לכל העם בשגגה ולא כן בקרא בתרא, אמנם יובן בדרך זה דבקרא קמא כתיב ולגר הגר בתוכם, ונראה מיותר דמהיכי תיתי לא יהיה סליחה לגר, אך קרא קמא כתיב 'ונסלח' דמשמע שהם ישובו בעצמם ועדיין אינה תשובה גמורה מעט פסולת יש המכונה בשם גר ולא כקדושת ישראל, ואז זדונות נעשו כשגגות, שפיר מסיים כי לכל העם בשגגה, אבל בקרא בתרא דבקשה היא מאת ה' הטוב בלשון סלח, והאל הטוב וסלח כששולח הרהורי תשובה אין בהם שום פסולת ולכן לא כתיב ולגר כנ"ל, והעם הקדוש קרויים העם הזה בלשון יחיד כטעם ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר, אז מהעונות נעשין זכויות ומלעון העם הזה נעשה כגדל חסדך. (בני שלשים)

אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם. פי' 'לפני מי' מי זה בינה כנודע, ורומז על יום הקדוש הזה שבו העלי' בבינה כנודע מהכוונות, וזהו אמרו 'לפני מי' היינו קודם ולפני יום הקדוש יום הכפורים יום הבינה 'אתם מטהרין', צריכים אתם בעצמכם לטהר את עצמכם, ואם כה תעשו אז אח"כ 'ומי' יום הכפורים עצמו עצמו של יום מכפר ומטהר אתכם' (אור מלא)

לא היו ימים טובים לישראל וכו' וכיום הכפורים שבהן בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו (תענית כז). פי' אין יו"ט ושמחה יותר גדולה מזמן שהאבהו וכבוד הזולת גדול בעיני כל אחד ואחד שלא לבייש את מי שאין לו ובגלל זה הוא מוותר על הנאה שלו ובוזה מקיימים ואהבת לרעך כמוך ביתר שאת ואז אני הו"ה מתנהג במדת הרחמים. (תפוחי חיים)

חג הסוכות

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'. הנה חז"ל אמרו במדרש ולקחתם לכם א"ר אבין משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנן ידעין מאן הוא נצח אלא מאן דנסיב באיין (פי' בערוך כידון) בידיה אנן ידעין דהוא נצחיא, כך ישראל ואו"ה באין לפני הקב"ה בר"ה ולית אנן ידעין מאן נצח אלא במה שישראל יוצאין מלפני הקב"ה

ולולביהן ואתרוגיהן בילן אנו יודעין דישאל אינון נצחיא ע"כ לשון המדרש. נמצא לפי"ז אשר הד' מינין הם כלי זיין שלנו, והכלי זיין הגשמי הם חר"ב חני"ת רומ"ח ח"ץ והם כמספר לול"ב אתרו"ג הד"ס וערב"ה לרמזו על הנ"ל שהם כלי זיין שלנו. (בני שלשים)

אושפיון. הנה בכל השנה אין הזמנת אושפיון רק בסוכות,

משמע שאין האושפיון באים רק למי שמחזיק עצמו לגר ועראי בעוה"ז לכן אינם באים לבית רק לסוכה, וממילא מי שבכל השנה מחזיק עצמו לעראי בעוה"ז אצלו באים האושפיון גם בכל השנה. (תפוחי חיים)

הושענא רבה

טעם על מה שיום הקדוש הזה נקרא הושענא רבה. הנה העיקר עתה בגלותינו הנורא לאוקמא שכינתא מעפרא, ועל זאת יתפלל כל איש ישראל. וענין לאוקמא שכינתא מעפרא הוא ה' תתאה לו' ולשוב ה' ראשונה לוי. ונראה דלפיכך נקרא יום הזה הושענא רבה שכן רב"ה ר"ת ה' ר'אשונה ב'ה, ר"ל ה' שניה, והכוונה שתפלתנו בכל השנה ובפרט ביום הזה הוא הושע נא רב"ה הם השני ההי"ן הנ"ל שהקב"ה יושיע לנו שיוקים שכינתא מעפרא ויתעלו העולמות ביחודא שלים. (אור מלא)

שמחת תורה

אתה הראת לדעת. בין והתבונן אשר הכ"ב ימים שמי"ז בתמוז עד ט' באב שהם ימי בין המצרים הנה הנם במספר הימים שמראש השנה עד שמיני עצרת כמו"ש המהרש"א (בכוות ה:) ופי' שימים אלו הם הממותקים ימי בין המצרים, ונמצא שיום ט' באב הוא כנגד חג שמיני עצרת. ונראה ליתן רמז שכן בשמי"ע באמרנו פסוקי שירות ותשבחות קודם ההקפות אנו מתחילין בפסוק אתה הראת לדעת וגו' מה שאנו קורין בתורה בט' באב בפרשת כי תוליד בנים וגו' אתה הראת לדעת וגו' והבן. (בני שלשים)

תפילת גשם. אמרו רז"ל (תענית ד.) אמרה נכסת ישראל לפני הקב"ה ויבא כגשם לנו (הושע ו ג), אמר הקב"ה אהיה כטל לישראל (שם יד ו), נ"ל החילוק בין גשם לטל, גשם אתערותא דלתתא אין לך כל טפה מלמעלה שאין טפיים עולים כנגדה מלמטה, לאפוקי טל הוא אתערותא דלעילא, על כן בחג הפסח שהאתערותא הוא שלא על ידי מעשינו רק בחפזון כידוע, אז מתפללין על הטל, מה שאין כן חג הסוכות התעוררות הוא על ידי מעשינו תשובה ומעשים טובים ומצות, מתפללין תפלת גשם (בני יששכר)

דרוש נפלא מרבינו רבי יעקב פאנעמ' זצוק"ל מרעמיאג בעל שארית יעקב

בגמ' (יומא נד) הני ע' פרים כנגד מי כנגד אומות העולם, דלמא נגזר על ידם שלא לירד מטר חלילה, ופר אחד כנגד ישראל, משל למלך שעשה סעודה גדולה לכל עבדיו לבסוף אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך. ולכאורה קשה לי הא אמרין בכמה מקומות על מוא דכתיב והזה הטהור על הטמא שצריך לכתחילה לטהר ולכפר על עצמו ואח"כ על אחרים, וכפר בעדו ובעד ביתו, קשוט עצמן תחלה, וא"כ גם כאן היה ראוי להביא מתחלה הפר האחד לכפרה על עצמן, ואח"כ לכפר על ע' אומות.

והנלענ"ד, די"ל דמתחלה אמר ופר אחד כנגד מי כנגד ישראל, ומה היה קשה לו שהביא אח"כ המשל. והנלענ"ד על פי שמביא הבני יששכר (מאמרי תשרי מאמר י) לתרץ מה דמקשין למה עושין זכר לענני הכבוד ואין עושין זכר לבאר ומן, דהנה קיימ"ל לישראל מהני תשובה משא"כ לאומ"ה, והטעם דמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, משא"כ אנחנו בניו למקום ומשו"ה מועיל לנו תשובה, והנה במלך קיימ"ל [סנהדרין כב:] אין רוכבין על סוסו ואין משתמשין בשרביטו, וכתיב ה' רוכב על עב קל [ישעי' יט], וא"כ קשה איך השתמשו ישראל בענני הכבוד, אע"כ כי אנחנו בחי' בניו למקום ואב שמחל על כבודו כבודו מחול.

והנה איתא בגמ' [ב"ב ב:] ששאל רשע אחד את ר' עקיבא איך נותנין צדקה הא מורדין חלילה במצות המלך, שאם מלך אחד גזר על אחד מעבדיו לאסור אותו באזיקים ולבל האכילו, מי שבא ומאכיל אותו לא ה' מורד בו, השיב לו אם מלך גזר כזאת על בנו אדרבא וכי לאו להנאה הוא מי שמחיה את בנו, כן אנחנו בניו למקום ושפיר מותר ליתן צדקה לעני. והנה איתא בספרים מה טעם אנו לוקחים ד' מינים, כי על ד' מינים הללו אין שום שר שולט עליהם אלא הקב"ה בעצמו וא"כ הוי כשרביטו, וקשה ג"כ איך משתמשים בהם וע"כ כהנ"ל, וא"כ מכל אלה שלשה (תשובה, צדקה, וד' מינים) נשמע כי אנחנו בחי' בניו ומועיל לנו תשובה, ומשו"ה איכא טעם הגון על גודל מצות צדקה בימים הללו, כי על פי שנים ושלשה עדים יקום דבר אלקינו כי בניו אתם למקום. וזה שאנו עושים כל זה תכף אחרי יוהכ"פ אשר שבנו בתשובה ואין יודעין מי יצא זכאי אם מועיל לנו, וזה האות בידנו כי בוודאי יכופר עון יעקב בתשובה שלנו.

ועפ"י אמרתי טעם הגון על מה דאיתא בשם האריז"ל לברך על מצות לולב בסוכה, כדי שיהיה כל העדויות הנ"ל עדות מכוונות ובבת אחת, וז"ש הני ע' פרים כנגד מי כנגד ע' אומות, כי אולי נגזר ביוה"כ אשר כל העולם עברו למשפט לפניו כבני מרון ולהם לא מהני תשובה ואולי נגזר ברוב חטאתם חלילה עצירת הגשם, לכן הביא ע' פרים, ופר אחד כנגד מי כנגד ישראל, וקשה לכאורה למה לא מביאין בתחילה פר שלמה דהא והזה הטהור על הטמא כתיב, ולזה בא כמתרין כי פר ישראל לא בא לכפרה כי להם לא צריך כי כבר מחל הקב"ה על עונם וקיבל תשובתם כי הם בחינת בניו, ואך משל למלך ובסוף אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כי ישראל אוהבים למקום כבן על אביו.

בשורה טובה תדשן עצם

ניתן להשיג שוב את הספר הקדוש

מגיד תעלומה

עמ"ס ברכות

ב"ח על גפ"ת

וראשונים כולל

ספר והיה ברכה על

משניות ברכות

מאת רבינו רבי

צבי אלימלך

מדינוב זי"ע

אשר יצא לאור

מחדש בימים אלו

ניתן להשיג במשרדי המכון ובחנויות הספרים המובחרות

"והוא נקרא והיה ברכה ומגיד תעלומה וכשמו כן הוא מגלה תעלומות בכל תיבה ותיבה"

(מתוך הסכמת הגאון הגדול רבי יוסף שאול נאטנזאהן זצוק"ל)

מראש צורים אראנו תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

עובדות קודש מרבותינו הק' בימי יוה"כ וחג הסוכות

פעם אחת במצוא יום כפור בעת עריכת השולחן הגישו לרבינו שלשים כוס בירה ושתי ממנו מעט, אח"כ הושיט את הכוס לימינו שם ישבו ש"ב הרב ר' ישראל לאוין בן הרה"צ ר' מרדכי אב"ד דנעמקטער (בן הרה"ק ר' אלימלך מטאש), ואחריו ר' חיים הארטמאן (מותיקי חסדי קאסאן בקליינווארדיין) שהיה סובר בנים, רבינו הפטיר נא דא האסט דו (אח"כ וכוונתו היתה לר' חיים, אך ר' ישראל סבר שהמכוון אליו הושיט נא דא את ידו ושניהם אחזו בכוס עד שגברה יד ר' ישראל, כששתה משיירי הכוס טפח לו רבינו על כובעו והפטיר ביטא אבטלן (הק' בטלן). אחר זמן הגיע ר' ישראל אל רבינו בהיות זוגתו מעוברת ונמצאת בסכנה, אמר לו רבינו לא אמרת לי במצאי יו"כ שבטלן אתה למה חטפת מה שאינו שלך והבאת עליך את הצרה הזאת, ואולם היות שכבר נעשה מעשה אל דאגה היא תלד בנקל בלי מכושלו ואכן ילדה והכל עבר בטוב.

הרה"צ ר' מאיר שלום זצ"ל בנו של רבינו הבני שלשים שהיה חתנו של הגה"צ ר' צבי אלימלך שאהנעפל זצ"ל אבדק"ק מעדילבארץ (נכד הרה"ק מדינוב בעל בני יששכר) וסמוך לו שולחנו, מנהגו היה ליסוע יחד עם חותנו הרב רבי צבי אלימלך הג"ל מדי שנה בשנה על ראש השנה לביקאוווסק, אל הרה"ק האדמו"ר ר' מאיר יהודה בעהמ"ח אור למאיר בן הרה"ק ר' דוד מדינוב, וליום כפור שבו לביתם. ולימי חג הסוכות היה ר' מאיר שלום נוהג ליסוע אל אביו לקאסאן ושאר שם עד אחר שמחת תורה. בשנת תרס"ח היה ראש השנה האחרונה לחייו של האור למאיר כשנע כדרכם לר"ה לביקאוווסק, ויען אשר ראו שהרה"ק חלה את חליו וחולשתו גברה עליו מיום ליום, גמרו בדעתם להתעכב שם אחר ראש השנה ולא מהירו לשוב לביתם כהרגלם, ושהו שם גם בימי יו"כ וסוכות. הרה"ק הלך ונחלש בזיו"ד ג' דחומ"מ סוכות (י"ט תשרי) נצחו ארלי"א את המצוקים ונסתלק לגנוי ורומים.

מיד אחר הלוייה נחפז הרב ר' מאיר שלום לדרכו ליסוע לקאסאן להסתופף אצל אביו בהר"ר ושמייני עצרת. והגיע שמה ביום ה' ערב הו"ר בן העיריים. בבואו לפני רבינו לא סיפר מפטירתו הקרב מביקאוווסק בל"ה תרס"ח הרעות וידידות נאמנה שפניו בין הני שני צדיקים, ולא אבה לצער את אביו בבשורה המרה בימי החג. בלילה ישב רבינו לערוך את שולחנו סעודת ליל הו"ר בסוכתו, ובנו ר' מאיר שלום יושב סמוך אליו בצד השולחן. והנה בעת שהגישו לפני רבינו את קערת המרק התעכב קיעמא וישב זמן קצר תפוס בשרעפי קודש. ופרטאום פנה על בנו ר' מאיר שלום כשעיניו זולגות דמעות ושאל, האם הרבי מביקאוווסק אינו עורך את שולחנו בסוכה, אינני רואה אותו [דער ביקובסקער פירט נישט קיין טיש אין די סוכה איך זעה עהם נישט]! אח"כ טעם מן המרק והמשיך בעריכת השולחן.

בשנת תש"ד שכבר היה בעיצומה של מלחמת העולם השנייה ובצוק העתים היה קושי גדול להשיג ד' מינים, ובהורחו לעיר הבימה 'פעסט' חמשה אתרוגים, אם כי לא מובחרים כלל כשרים, כל לאחד עלה י"ב אלפים פעננ"ס שהיה אז כסוד עצום, אחד היה להרה"ק מהר"א מבעלא זי"ע ששהה אז בעיר פעסט, ואחד קיבל האדמו"ר ר' ברוך מנואקאטש זצ"ל (שהיה אז בפעסט ועסק בהצלת אב"י), אחד לעיר האדמו"ר להגה"ק הדברי יואל זצ"ל, ואחד לעיר גרויסווארדין לזכ"ר אדמו"ר האמרי חיים מוויזניץ זצוק"ל, ואחד לעיר דעעש אל אדמו"ר הזכרון יעקב זצ"ל, האדמו"ר ר' ברוך ממונקאטש אף שקיבל אתרוג א' הודרו ושלת את האתרוג לעיר ראצפערט להרה"ק ר' שלום אשכנזי זי"ע באמרו 'דויד יודע טוב ממני מה לעשות עם האתרוג'. לפיכך בעיירה ראצפערט התקבצו אז הרבה צדיקים ורבינים וחסידיים ואנשי מעשה ושאר עמך ישראל בצל הרה"ק ר' שלום אליעזר לזכות לקיים מצות נטילת לולב.

בין האדמו"רים בא גם רבינו אהרם מלא (שהיה חתנו של הרה"ק ר' שלום אליעזר) וביום א' וסוכות בבוקר עמדו מאות אנשים והמתין בתור לזכות להכנס לסוכת הרה"ק רש"א ולברך על ארבעת המינים, גם רבינו עמד שם וכשהגיע תורו נכנס בירך את הברכות נטל ד' מינים בידיו ונענע פעם אחת ולא לד' רוחות כדי שלא להטריח על העם הממתינה שם, ואחר ההצגה נכנס לבדו לסוכה שנית ואז ערך את הנענועים כמנהגו עם כוונתו כהרגלו בהיכלו בקאסאן.

וסיפר הרה"ג ר' יונה היימליך שאביו היה הרה"ג ר' מנחם יוסף הלוי ז"ל דומ"ץ ור"מ בק"ק מישקוול בעהמ"ח קונטרס בני יונה שהיה ידוע בשם ר' מענדל קאראדער ומפורסם בצדיק גדול. ובכן הלך הרה"ג ר' מענדל הג"ל להקביל את פניו של רבנו באכסניא שלו, ונלוה אליו גם בנו הגאון ר' יונה הג"ל, וכיון שאביו היה עסוק אותה עת בחבור ספר וכבר היה ערוך ומוכן לדפוס, הלכו בדעתו לשאול את דעת רבינו את להדפיס את ספרו לעת כזאת, והנה הוא אך דרך על סף הבית מיד קבלו רבינו בברכת ברוכים הבאים והוסיף מהרו והחפזו להוציא לאור את הספר שלכם (וז היתה השנה האחרונה לחיי שניהם הי"ד).

עוד סיפר הרה"ג הנ"ל: אז באותו חג הסוכות האחרון בימי השואה ראה דבר מופלא אצל רבינו, כי ביום ההשענע רבא בעת אמירת ההושענות וההקפות של הרה"ק מראצפערט לא הלך רבינו בהקפות עם חותנו הרה"ק והצבור הקיף הבימה כשאר הרבנים והעם (אף שלא היו בדיה"ד מינים) אלא נטל ס"ס בדרועו ועלה אל הבימה ושם עמד ואמר את ההושענות לעצמו, והאנשים שעמדו אז מסביבו בסמוך אליו ספרו אח"כ בהתפעלות שמעולם לא שמעו אמירת הושענות בהתעוררות כזו ובבכיות כאלו כפי ששמענו אז מפי רבינו באמרו אותם לעצמו בתוך כל הציבור (וז היתה שנת חייו האחרונה של רבינו הי"ד).

עוד מסופר על שהותו של רבינו האו"מ בצל חותנו בתחג הסוכות בשנה ההיא: כי רבינו נתכבד להתפלל שחרית לפני התיבה עד הלל, אחר התפלל נסע רבינו חזרה לביתו. וסיפור עדיי שמינה שהרה"ק ר' שלום אליעזר ההבטא אחר התפלה ואמר איש אינו יכול להיות "מביך" על תפלתו של חתני זולת מי ששמע את אחי רבינו שאינואין בתפלתו. שוב סיפר הרה"צ ר' יוחאל אל האלברשטאם זצ"ל מפקאטוויץ אחיו של אדמו"ר מוהר"ש מבאבאב שנכח שם אז והשתתף בסעודה עם זקנו הרה"ק רש"א ביחידות בביתו עם צאצאיו, אז אמר הרה"ק אינכם מבינים על חתני הרב מקאסאן הוא ראויה להיות רבי בימי העבש"ט ז"ל.

מסופר שא' מהחסידיים התחבא בסוכות בתוך סוכתו של רבינו האור מלא מתחת המיטה ואף איך שרבינו נכנס לתוך הסוכה ומסתובב אנה ואנה ואח"כ אמר בזה"ל 'ברש"ע ואי וייל אימקומען ואי קידוש השם אין אויב די גליבסט מיר נישט די ווענט פון דע סוכה זענען עדות (ברש"ע הנ"ל רוצה ליהרג עקש"א שאם איך מאמין לי הרי הדפנות של הסוכה מעידים בי) וחזר ע"ז כמה פעמים ולדאבוניו נתמלא רצון קדשו ונהרג עקש"א ע"י הנאצים האוורים ימ"ש ביום ג' סיון תש"ד הי"ד.

בינה לעתים

דרשת שבת שובה

אשר נאמרה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בהאי שתא

בענין כל תוסיף בתקיעת שופר

בגמ' ראש השנה טז. (אמר) רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה למה תוקעין אמר תקעו אלא למה מריעין ומריעין רחמנא אמר זכרון תרועה אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבה השטן. ויש להעיר דלכאורה שאלת הגמ' היא על תקיעות דמעומד למה תוקעין מאחר שכבר תקעו במיושב, וא"כ מאי קאמר למה תוקעין כשהן יושבין, הרי על המיושב אין לתמוה אלא על המעומד וא"כ הול"ל למה תוקעין כשהן עומדין ותו לא. הרמב"ם הלכות שופר (פ"א ה"ג) כתב שופר הגזול שתקע בו יצא שאין המצוה אלא בשמיעת הקול אע"פ שלא נגע בו ולא הגבירו השומע יצא ואין בקול דין גזל, השגת הראב"ד א"א ואפילו יהיה בו דין גזל יום תרועה יהיה לכם מ"מ הכי איתא בירושלמי (סוכה פ"ג ה"א), וצ"ב מה בעי הראב"ד ל' הוסיף כאן.

וי"ל הנה בתוס' שם (ד"ה ותוקעים) הקשו תימה הא קעבר משום כל תוסיף, וכי תימא כיון דכבר יצא הוא ליה שלא בזמנו דלא עבר הא אמרינן בסוף ראוהו ב"ד (לקמן דף כח: ושם) גבי ברכת כהנים דאין מוסיף ברכה אלא משלו משום דלא עבר עליה זמניה כיון דאילו מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך להו ה"ג אי מתרמי ליה צבורא הדר תקע להו, וי"ל דאין שייך כל תוסיף בעשיית מצוה אחת ב' פעמים כגון כהן אם מברך וחוזר ומברך אותו צבור עצמו או נוטל לולב וחוזר ונוטל וכן תוקע וחוזר ותוקע וגבי מתנות בכור נמי אם נותן בקרן אחד ב' פעמים אין זה כל תוסיף ע"כ. וכן כתבו בתוס' הלן כח: (ד"ה ומנא תימא) עיי"ש. והקשה הרשב"א על כלל זה דהלא כל מצוה דרבה היא הוספה על דברי תורה ואין בכך משום כל תוסיף דכבר אמרה תורה על פי התורה אשר יורוך והכא נמי תקיעות שתקנו רבנן על סדר הברכות מעומד הוי כדאורייתא וליכא משום כל תוסיף ע"כ. ותירץ הגרי"ז מבריסק זצ"ל דבאמת אין כאן מצוה דרבנן אלא דמן התורה ויצאין בתקיעות סתם ללא בענין שיהיו על הסדר ורבנן תקנו שיהיו אותן תקיעות על הסדר, ממילא הוי התקיעות דמעומד הם התקיעות דאורייתא וכן מובאר מלשון הרמב"ם פ"ג משופר הלא"א כמה תקיעות חייב אדם לשמוע ברה"ה תשע תקיעות ובהלכה ז' הציבור חייבין לשמוע התקיעות על סדר הברכות כיצד ש"צ וכו' אומר ובהלכה י' המנהג הפשוט בסדר התקיעות של ר"ה בצבור כך הוא וכו' וע"כ מתבאר מזה דאין כאן תקיעות נוספות מצד האדם אלא דאותן התקיעות שחייב היחיד לשמוע מן התורה תשעה קולות חייבין הציבור לשמוען על הסדר ואנו שתוקעין במיושב וחוזרין ותוקעין אינו כ"א מנהג שלנו כדי לערבה את השטן עכ"ד. נמצא לפי"ז דעיקר מ"ע דשופר מקיימין בתקיעות דמעומד ומה שתקנו לתקוע לפני מוסף שלשים קולות אינו אלא מנהג כדי לערבה את השטן.

לפי זה יש לישב מה שהקשו בגמ' למה תוקעין ומריעין כשהן יושבים וכו' מאי בעי הלא גם הם עיקר התקיעות, ולהל"ל נראה שכן עיקר מצות תקי"ש מקיימים בתקיעות דמעומד על סדר הרכות מלכיות וזכרונות שופר ולא במיושב, ומעתה שפיר קשיא להו תקיעות דמיושב למה הן באין, ומשני כדי לערבה את השטן. ועדיין צריך ביאור היאך יתערבב השטן בזה גם צ"ב מהו לשון ערובו מה שייך לערובו כהא, והנ"ל י"ל דבשעה שתוקעין מיושב סובר השטן שהן הן עיקר התקיעות ונחפז להשטין עליהם ובאמת נפל בפח יוקשים כי אין אלו עיקר התקיעות אלא מנהג, ומצות תקי"ש מקיימין בתקיעות שלאחריון במוסף, וזו כבר נזכר ממלאכתו כי סומך על מה שקטרו על הראשונים ומתערבב לו תקיעות דמיושב בתקיעות דמעומד, וזו"ל שערב את השטן. ובדרך צחות י"ל דהשטן לא בקי בפסק התוס' שאין איסור כל תוסיף בכהאי גוונא וסובר שישאל עוברין כי איסור דאורייתא בתקיעותיהן וא"כ מה צורך לו להשטין עליהם הלא הקטרוג מדבר מאליו.

ויש להוסיף עוד סברא דהנה הרמב"ם שהבאנו לעיל כתב שאין המצוה אלא בשמיעת הקול, ופ' בזה הגר"ח הלוי זצ"ל דמה שצריך התנהגות להתקין את השומע כמבואר בר"מ שם (פ"ה ה"ה) הא כל המצוה היא לשמוע קול שופר בלבד ותיסיג בכוונת שומע בלבד, ותיריך דבלא כוונת המשמיע אז מעשה התקיעה אינו חל לגביה וליכא כאן מעשה מצוה חלו והוי השומע בכלל מתעסק דאין עושה כלום אבל מ"מ אין המצוה אלא בשמיעה ע"כ. והנה נלענ"ד דהמצוה התלויה בשמיעה לא שייך בה כל תוסיף, כיון שהיה בשב אלא תעשה ובעל כרחו שומע ואין בקי איסור והתורה לא נתנה שיעור למיין התקיעות אלא ש"ל פחותהו ומתשעה קולות אבל אין שיעור למעלה, וזה נרמז בכתוב יום תרועה יהיה לכם כלומר כל היום כולו יהיה מיועד לשמוע תרועה, ומה יעשה אדם הילך בשני ימי ר"ה ויאוטם אזוני לבל ישמע תקיעות נוספות אתמהא.

ובזה יש להבין את השגת הראב"ד, הנה הרמב"ם כתב שופר הגזול שתקע בו יצא שאין המצוה אלא בשמיעת הקול ואין בקול דין גזל. מדבריו יש לדייק שאם היה דין גזל בקול לא יצא, וע"ז כתב הראב"ד דאין בזה נפק"מ שכן אין אדם בעלים על שמיעתו והא דבר דאיתא ממילא א"כ אף היה גזל בקול הרי להשומע אין בו אשם כי מה עשה הוא לדרכו היה מהלך ונשמע לאזניו קול שופר והתורה אמרה יום תרועה יהיה לכם פי' כל יומא דין ראוי לשמוע קול תרועה.

דבר אגדה

לא אוכל עוד לצאת ולבוא וד' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה. פירש"י ו'ה' אמר אלי - זהו פירוש לא אוכל עוד לצאת ולבוא לפי שה' אמר אלי. תמוה דא"כ היה לו לומר להיפך קודם וד' אמר אלי לא תעבור וכו' לפיכך לא אוכל עוד לצאת ולבא ומה צורך לכתוב איפאכ והדר מפרש.

ויש לבאר פעמ"ש בספר אמרי יוסף פ' בראשית (ח נד) עה"פ ויתהלך חנון את האלקים ואיננו כי לקח אתו אלקים, בשם הרה"ק מספרקוולסק על פירש"י שם צדיק היה וקל בדעתו לשוב ולהרשיע לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו וכו', ותימה לומר קל בדעתו לשוב ולהרשיע על חנוך שנהפך למלאך כמבואר בדבר רז"ל (עי' תוס' יבמות טז: ד"ה פסוק זה), ותיריך דהנה נודע שהצדיק הוא בבחינת חנוך ואינו עומד במדרגה אחת כמלאך רק הולך ממדרגה למדרגה, וכל זה הוא על ידי שפוסל מעשיו הראשונים ומפשפש בעמליו ורואה שאלו עובדותיו עדיין בתכלית השלימות הצריך. ומהרהר בתשובה על זה ומתחרט ומקבל על מעשיו להוסיף בעבודתו מהיום והלאה ועל ידי זה הולך ממדרגה למדרגה ובכל יום ויום מוסיף והולך בעבודתו ויתברך, אמנם חנוך היה חולך ועולה ממדרגה למדרגה עד שבא למדרגה גדולה כל כך שלא היה רשאי לפסול עוד מעשיו הראשונים כי היה בתכלית השלימות ולא היה רשאי עוד לפסול בעבודתו כזו שאין למעלה הימנה ולהרשיע עצמו, אכן הוא עצמו היה בשפלות כדרך הצדיקים שאינם מאמינים בעצמם עד יום מותם, ולכן היה יודע הושי"ט שבדואי גם עתה יפסול עבודתו וירשיע עצמו ויצא להוסיף עוד בעבודתו לילך למדרגה יותר גדולה וזה לא היה רצון הושי"ט שייפסול עוד עבודתו הלזו כל לקחו קודם זמנו, וזה שאמר רש"י ז"ל צדיק היה רצ"ל שהיה בתכלית השלימות ולא היה צריך להוסיף עוד מעשיו הראשונים, אף היות וקל בדעתו שהיה צריך להוסיף לשוב ולהרשיע רצ"ל לשוב בתשובה גם על עבודה זו ולהרשיע עצמו עוד, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו כדי שלא יפסול עוד עבודה זו, עכד"ה.

ולפי"ז י"ל דזה שאמר משה שכבר הגיע למדרגה עליונה כזו שאין רשאי עוד לצאת ממנה ולהכנס למדרגה אחרת, וז"ש לא אוכל עוד לצאת ולבא ולכן בהכרח הגיע זמן הסתלקותו, אכן יש עוד עצה לזה והיינו שיעלה לארץ ישראל ושם יקבל מדרגות חדשות ויוכל לצאת מבחינת חו"ל וליכנס למדרגת ארצה"ק כמו שמצינו צדיקים קדמונים שכל מאווייהם היה להכנס לארץ כדי לזכות בהשגות חדשות שם להשיגם בחו"ל ומצינו בגמ' (נ"ב פ"ה) רבי יואז כי סליק לארצא דישראל תיב"מ תעניתא דלשחכא גמרא בבבליא מניה כי היכי דלא נטרדיה הרי גדלה מעלת א"י אפילו בתורה וא"כ היה לו למשה רבינו דרך חתירה לעלות עוד מדרגות שלא זכה לכן בחו"ל, לכן הוסיף ואמר שגם זה נמנע ממנו כי וד' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה ותאי שפיר שאין זה פירוש לקודם אלא המשך דבריו.

הננו לברך את כל קוראי גליון הצבי והצדק יחד עם כל בית ישראל שיתברכו בגמר חתימה טובה ושנה טובה ומבורכת

ויתקבלו פלומותיהם לרצון פלגני ארון כל